

Crohnin tauti (regionaalinen enteriitti)

Lääkärikirja Duodecim

2.7.2020

Yleislääketieteen erikoislääkäri Satu Tunturi

- Yleistä
- Crohnin taudin syyt
- Crohnin taudin oireet
- Crohnin taudin toteaminen
- Milloin lääkäriin?
- Crohnin taudin itsehoito
- Crohnin taudin hoito
- Muu tuki
- Crohnin taudin ehkäisy
- Kirjallisuutta

Keskeistä

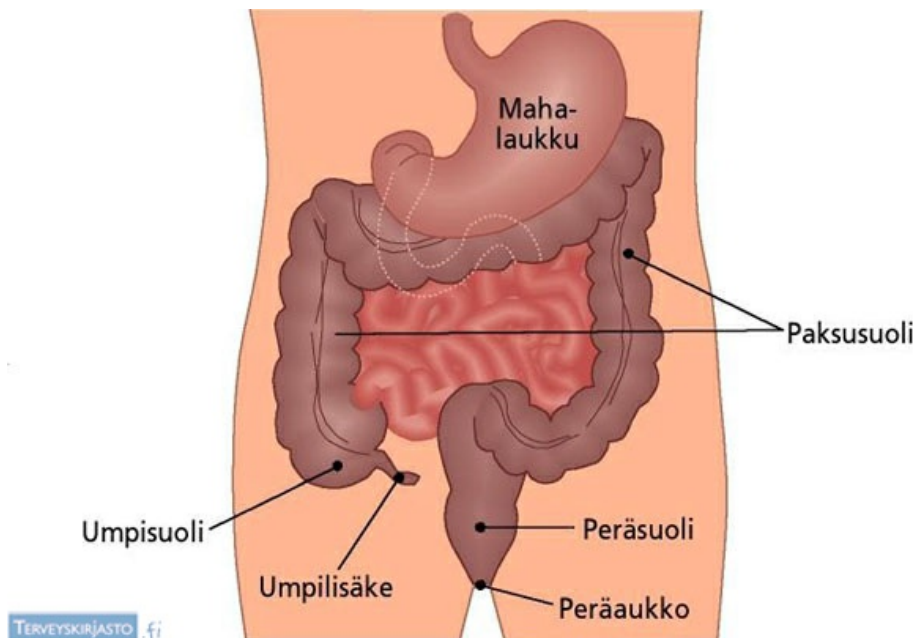
- Crohnin tauti on pitkäaikainen tulehduksellinen suolistosairaus, jossa tulehdus voi esiintyä koko ruoansulatuskanavan alueella.
- Tyypillisiä oireita ovat vatsakivut, ripuli, väsymys, laihtuminen, kuumeilu, verenvuoto peräsuolesta ja peräaukon seudun vaivat.
- Crohnin tautia hoidetaan lääkkeillä (kortikosteroidit, immuunivastetta heikentävät lääkkeet, biologiset lääkkeet) sekä tarvittaessa leikkauksella.

Yleistä

Crohnin tauti (regionaalinen enteriitti) on saanut nimensä yhdysvaltalaisen lääkärin Burrill Bernard Crohnin mukaan, joka ensimmäisenä kuvasi sairauden 1932. Se on [haavaisen paksusuolitulehduksen](#) jälkeen toiseksi yleisin tulehduksellinen suolistosairaus. Niistä käytetään myös lyhennettä IBD (inflammatory bowel disease).

Suomessa Crohnin tautiin sairastuu vuosittain noin yksi 10 000 asukasta kohti ja sitä sairastaa noin 2 henkilöä tuhannesta. Tauti puhkeaa yleisimmin 20–30 vuoden iässä, mutta sitä voi esiintyä lapsilla ja vanhemmilla. Tauti on yhtä yleinen miehillä ja naisilla.

Crohnin taudissa tulehdusreaktio voi esiintyä koko ruoansulatuskanavan alueella. Tulehdus ei rajoitu vain suolen limakalvolle vaan voi ulottua seinämän kaikkiin kerroksiin. Tämän takia se voi tehdä tulehduskanavia (fisteleitä) suolen osasta toiseen tai muihin elimiin ja saattaa johtaa ahtaumiin. Noin 30 %:lla sairastuneista todetaan tulehdusreaktio ohutsuolessa, 25–30:lla paksusuolessa ja 40 %:lla molemmissa (ks. kuva ¹). Siihen voi liittyä myös suolen ulkopuolisten elinten häiriöitä.

Kuva 1. Paksusuoli. Paksusuoli. Paksusuoli alkaa vatsaontelon oikealla puolen umpisuolesta, johon ohutsuoli (vaaleanpunaista sykkyrää) laskee. Paksusuoli kiertää vatsaontelon ympäri ja päättyy peräsuoleen ja peräaukkoon.

Suurena ja pienennä napsauttamalla kuvaa

Crohnin taudin syyt

Tauti syntyy perinnöllisesti alttiille henkilöille suolistobakteerien, ravintotekijöiden ja muiden ympäristötekijöiden vaikutuksesta, jolloin puolustusjärjestelmän poikkeavuus aiheuttaa epänormaalin torjuntareaktion suolen bakteeristoa vastaan. Taudin tarkkaa syntymekanismia ei tunneta. Tupakointi suurentaa Crohnin tautiin sairastumisvaaraa lähes kaksinkertaiseksi.

Crohnin taudin oireet

Sairaus on krooninen eli pitkäaikainen. Oirekuva vaihtelee taudin sijainnin perusteella. Oireet alkavat yleensä vähitellen. Siksi alkuvaiheessa voi olla vaikea päätellä, mikä tauti on kyseessä.

Taudin yleisiä oireita ovat

- vatsakivut, jotka voivat olla epämääräisiä ja voimakkaitakin, tavallisesti oikealla alavatsalla
- ripuli
- väsymys
- laihtuminen
- tihentynyt ulostamisen tarve
- kuumeilu
- verenvuoto peräsuolesta
- peräaukon seudun vaivat
- suolen tukosoireet
- lapsilla kasvun hidastuminen.

Sairaudelle on tyypillistä, että sen aktiivisuus vaihtelee. Välillä tauti pysyy rauhallisena (remissio), ja välillä se aktivoituu.

Taudissa voi joskus kehittyä suolitukos, tulehduspesäkkeitä (sisäisiä "paiseita") tai fisteileitä eli epänormaaleja tulehduskanavia peräsuolen ja ihon välillä tai suolen ja muiden elinten välillä.

Suoliston ulkopuolisia oireita, joita on 10–20 prosentilla potilaista, ovat niveltulehdukset, alaselän vaivat, kyhmyruusu ja silmien suonikalvon tulehdus (uveiitti,

ks. [Silmän värikalvotulehdus \(iriitti\)](#)) ja suun aftat.

Crohnin taudin toteaminen

Tauti todetaan paksusuolen ja ohutsuolen loppupään tähystyksellä ja siinä otettujen näytepalojen mikroskooppisella tutkimuksella. Ohutsuolta voidaan tutkia pidemmältä matkalta kapselikuvausella.

Tuloksia voidaan tarkentaa kuvaamalla mahan seutua magneettikuvausella, ja päivystystilanteissa voidaan käyttää tietokonekerroskuvausta.

Tutkimuksia täydennetään erilaisilla laboratoriotesteillä (mm. lasko, CRP, verenkuva, ulosteen kalprotektiini).

Milloin lääkäriin?

Mikäli esiintyy yllä mainittuja oireita, on syytä hakeutua lääkäriin viivyttämättä.

Crohnin taudin itsehoito

Tulehduksellisiin suolistosairauksiin ei ole olemassa tiettyä ruokavaliohoitoa, eikä ruokavaliolla voida vaikuttaa sairauden kulkuun. Ravitsemuksellisesti täysipainoinen ravinto auttaa estämään laihtumista ja ylläpitämään yleiskuntaa.

Jotkut ruoka-aineet voivat pahentaa oireita, etenkin taudin aktiivisessa vaiheessa, jolloin niiden käytön rajoittamisesta voi olla hyötyä. Usein nämä ruoka-aineet sopivat, kun tauti on rauhallisessa vaiheessa. Ravitsemusterapeutti voi tarvittaessa auttaa sopivan ruokavalion löytämisessä ja täysipainoisen ruokavalion suunnittelussa.

Tupakointi pitää ehdottomasti lopettaa, sillä se lisää Crohnin taudin aktiivisuutta ja leikkaukseen joutumisen todennäköisyyttä.

Crohnin taudin hoito

Hoito ei lopullisesti paranna tautia, mutta hillitsee oireita ja vähentää haittoja. Hoidon valintaan vaikuttavat taudin paikantuminen, laajuus, vaikeusaste ja luonne.

Ensisijainen hoito on lääkehoito, joka voidaan toteuttaa useilla eri valmisteilla.

Käytettäviä lääkevalmisteita ovat

- kortikosteroidit (glukokortikoidit) eli kortisonit
- immunosuppressiiviset eli immuunivastetta heikentävät lääkkeet (atsatiopriini, 6-merkaptopuriini ja metotreksaatti sekä biologiset lääkkeet).
  - Biologiset lääkkeet annostellaan pistoksina parin viikon – muutaman kuukauden välein ihon alle tai tiputuksena suoneen.

Crohnin taudille ovat ominaisia remissiot eli elpymisvaiheet, jolloin oireet väliaikaisesti väistyvät. Remission aikanakin käytetään lääkkeitä estämään taudin uusiutumista.

Aina tautia ei saada riittävästi kuriin lääkkeillä, jolloin tarvitaan leikkaushoitoa. Tällöin pahiten tulehtunut osa suolesta poistetaan. Muita leikkaushoidon aiheita ovat fisteiden tai paiseiden kehittyminen, suolen tukkeuma tai verenvuoto.

Tupakoinnin lopettamista on syytä korostaa tässäkin, sillä tupakoivilla ilmaantuu taudin pahenemisvaiheita kaksi kertaa herkemmin kuin tupakoimattomilla.

Riittävästä kalsiumin ja D-vitamiinin saannista tulee huolehtia. Ohutsuolen tautia sairastavat tai ohutsuolileikatut tarvitsevat B₁₂-vitamiinikorvaushoidon.

Paksusuolen Crohnin tautia sairastavia seurataan säännöllisin tähystyksin tulehduksen aiheuttaman syöpävaaran takia.

Muu tuki

Crohn ja Colitis ry¹ on valtakunnallinen etujärjestö, joka tarjoaa mm. tietoa, vertaistukea ja sopeutumisvalmennuskursseja tulehduksellista suolistosairautta sairastaville ja heidän läheisilleen.

Sairaus täytyy huomioida tarvittavin erityisjärjestelyin myös koulussa ja päiväkodissa. Erityisjärjestelyt voivat liittyä esimerkiksi erityisruokavalioon, liikuntatunteihin, ylimääräisiin poissaoloihin tai nopeaan WC:hen pääsyyn.

Crohnin taudin ehkäisy

Tupakoinnin lopettaminen kannattaa, sillä tupakointi lisää sairastumisvaaraa, taudin aktiivisuutta ja leikkaukseen joutumisen vaaraa.

Taudin syntymekanismia ei vielä tunneta riittävästi, joten muita ehkäiseviä toimia ei voida suositella.

Aiemmat kirjoittajat: Sisätautien erikoislääkäri Pertti Mustajoki

Artikkelin tunnus: dlk01110 (006.001)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim